

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Paweł Bartczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie **Ł. M. i K. M.**

po rozpoznaniu, na posiedzeniu w dniu 19 marca 2026 r.

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w Sosnowcu
postanowieniem z dnia 6 października 2025 r. (sygn. akt V Kz 240/25)

zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy przepis art. 500 § 2 k.p.k. nakazujący stosowanie odpowiednio przepisów o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy rozdziału dotyczącego postępowania nakazowego nie stanowią inaczej, odsyła do art. 422 § 1 k.p.k. w zakresie wniosku strony o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku nakazowego, gdy ten nie zawierał sporządzonego z urzędu takiego uzasadnienia?”.

p o s t a n o w i ł:

odmówić podjęcia uchwały.

[J.J.]

Andrzej Stępka

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 28 stycznia 2025 r., sygn. akt II K 863/24, Sąd Rejonowy w D.:

1. uznał oskarżonego Ł. M. za winnego tego, że w dniu 20 marca 2024 roku w D., działając wspólnie i w porozumieniu z K. M., dokonał pobicia A. J., używając przemocy w postaci: szarpania za odzież, szarpania za włosy, zadawania uderzeń pięścią w klatkę piersiową, przy czym pokrzywdzona doznała na skutek pobicia obrażeń ciała w postaci: podbiegnięć krwawych na klatce piersiowej piersi lewej, podbiegnięć krwawych ramion, zasinienia palucha stopy prawej, podbiegnięć krwawych uda lewego oraz zadrapania na udzie prawym, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia na okres poniżej siedmiu dni w rozumieniu art. 157 § 2 k.k., narażając pokrzywdzoną na nastąpienie skutku określonego w art. 157 § 1 k.k., czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. - i za to na mocy art. 158 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 37a § 1 kk wymierzył oskarżonemu karę grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 25 złotych;
2. uznał oskarżonego Ł. M. za winnego tego, że w dniu 20 marca 2024 roku w D., wtargnął do mieszkania znajdującego się w D. przy ul. [...], a następnie wbrew żądaniu osoby uprawnionej, tj. A. J., mieszkania nie opuścił, czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 193 § 1 k.k. - i za to na mocy art. 193 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 25 złotych;
3. uznał oskarżonego Ł. M. za winnego tego, że w dniu 20 marca 2024 roku w D. poprzez kopnięcia w drzwi, dokonał ich uszkodzenia, czym spowodował straty na kwotę 3000 zł, na szkodę A. J., czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. - i za to na mocy art. 288 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 25 złotych;
4. na podstawie art. 85 § 1 k.k. oraz art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzył oskarżonemu Ł. M. karę łączną grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 25 złotych;

5. uznał oskarżoną K. M. za winną tego, że w dniu 20 marca 2024 r., działając wspólnie i w porozumieniu z Ł. M., dokonała pobicia A. J., używając przemocy w postaci: szarpania za odzież, szarpania za włosy, zadawania uderzeń pięścią w klatkę piersiową, przy czym pokrzywdzona doznała na skutek pobicia obrażeń ciała w postaci: podbiegnięć krwawych na klatce piersiowej piersi lewej, podbiegnięć krwawych ramion, zasinienia palucha stopy prawej, podbiegnięć krwawych uda lewego oraz zadrapania na udzie prawym, które to obrażenia spowodowały naruszenie czynności narządu ciała i rozstrój zdrowia na okres poniżej siedmiu dni w rozumieniu art. 157 § 2 k.k., narażając pokrzywdzoną na nastąpienie skutku określonego w art. 157 § 1 k.k., czym wyczerpała znamiona przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. - i za to na mocy art. 158 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wymiarze 150 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 20 złotych;
6. uznał oskarżoną K. M. za winną tego, że w dniu 20 marca 2024 r. w D., wtargnęła do mieszkania znajdującego się w D. przy ul. [...], a następnie wbrew żądaniu osoby uprawnionej, tj. A. J., mieszkania nie opuściła, czym wyczerpała znamiona przestępstwa z art. 193 § 1 k.k. i za to na mocy art. 193 § 1 k.k. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 20 złotych;
7. na podstawie art. 85 § 1 k.k. oraz art. 86 § 1 i 2 k.k. wymierzył oskarżonej K. M. karę łączną grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 20 złotych;
8. na podstawie art. 46 § 2 k.k. w związku z popełnieniem występku opisanego w punkcie 1 wyroku orzekł wobec oskarżonego Ł. M. nawiązkę w kwocie 500 złotych na rzecz pokrzywdzonej A. J.;
9. na podstawie art. 46 § 2 k.k. w związku z popełnieniem występku opisanego w punkcie 5 wyroku orzekł wobec oskarżonej K. M. nawiązkę w kwocie 500 złotych na rzecz pokrzywdzonej A. J.;
10. na podstawie art. 46 § 2 k.k. w związku z popełnieniem występku opisanego w punkcie 3 wyroku orzekł wobec oskarżonego Ł. M. nawiązkę w kwocie 3000 złotych na rzecz pokrzywdzonej A. J.;

11. na podstawie art. 43a § 4 k.k. orzekł wobec oskarżonych świadczenie pieniężne w kwotach po 5.000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Wyrok nakazowy zawiera również rozstrzygnięcia co do kosztów procesu.

Pismami z dnia 13 lutego 2025 r., uzupełnionymi pismami z dnia 17 lutego 2025 r., z dnia 3 marca 2025 r. oraz z dnia 17 marca 2025 r. (data nadania pism), powołując się m.in. na art. 422 § 1 k.p.k., skazani wnieśli o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku nakazowego w całości. W pismach z dnia 3 marca 2025 r. skazani wyraźnie wskazali, że nie wnoszą sprzeciwu od wyroku nakazowego, ale żądają sporządzenia jego uzasadnienia.

Zarządzeniem z dnia 8 kwietnia 2025 r. SSO X.1 Y.1, na podstawie art. 504 § 2 k.p.k. w zw. z art. 422 § 3 k.p.k., odmówił przyjęcia wniosków K. M. i Ł. M. o sporządzenie uzasadnienia wyroku nakazowego z dnia 28 stycznia 2025 r., sygn. akt II K 863/24, jako niedopuszczalnych z mocy ustawy. Natomiast pisma procesowe „Ł. M. i K. M. z dnia 13.02.2025 r. uzupełnione dnia 17.03.2025 r., o uzasadnienie wyroku nakazowego” uznał za „potwierdzenie ich woli złożenia środka odwoławczego od wyroku nakazowego zapadłego w dniu 28.01.2025 r.”. Odpis powyższego zarządzenia został skazanym doręczony w dniu 20 maja 2025 r.

W dniu 20 maja 2025 r. skazani powołując się na przepisy art. 466 § 1 k.p.k. w zw. z art. 422 § 1 k.p.k. złożyli zażalenie na „odmowę sporządzenia uzasadnienia do wyroku nakazowego w sprawie II K 863/24”, w którym wskazano, że zawarte w zarządzeniu z dnia 8 kwietnia 2025 r. rozstrzygnięcie o potraktowaniu wniesionych przez nich pism jako potwierdzających wolę złożenia sprzeciwu od wyroku nakazowego, pomijało oświadczenie zawarte w piśmie z dnia 3 marca 2025 r. (data nadania pisma), w którym wyraźnie zaznaczyli, że ich „wnioski o uzasadnienie do wyroku nie są przejawem woli złożenia sprzeciwu”.

Sąd Okręgowy w Sosnowcu, właściwy do rozpoznania powyższego zażalenia, postanowieniem z dnia 6 października 2025 r., sygn. akt V Kz 240/25, na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. zwrócił się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym o treści: „czy przepis art. 500 § 2 k.p.k. nakazujący stosowanie odpowiednio przepisów o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy rozdziału dotyczącego postępowania nakazowego nie stanowią inaczej, odsyła do art. 422 § 1 k.p.k. w

zakresie wniosku strony o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku nakazowego, gdy ten nie zawierał sporządzonego z urzędu takiego uzasadnienia?".

W uzasadnieniu swojego orzeczenia sąd odwoławczy wskazał m.in., że wykładnia systemowa przepisów art. 500 § 2 k.p.k. oraz art. 504 § 2 k.p.k. pozwala na przyjęcie dwóch całkowicie odmiennych rozwiązań tego zagadnienia. Zdaniem organu pytającego, w świetle tych przepisów, jako trafna jawi się bowiem interpretacja, że w postępowaniu nakazowym oskarżonemu nie przysługuje prawo do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku nakazowego, a to z uwagi na prawo do zaskarżenia tego orzeczenia sprzeciwem. Kasatoryjny charakter sprzeciwu sprawia, że rzeczony wyrok traci moc, a sprawa zostaje rozpoznana w postępowaniu zwyczajnym, w którym w pełni dopuszczalne jest skorzystanie z uprawnienia z art. 422 § 1 k.p.k. Przyjęcie tej interpretacji skutkuje jednak tym, że oskarżony, który nie chce składać sprzeciwu od wyroku nakazowego, a chciałby poznać motywy, jakimi kierował się sąd wydając to orzeczenie, nie miałby takiej możliwości. Tej konsekwencji pozwala natomiast uniknąć wykładnia, zdaniem organu pytającego w pełni dopuszczalna na gruncie art. 500 § 2 k.p.k. w zw. z art. 422 § 1 k.p.k., zgodnie z którą oskarżonemu przysługuje uprawnienie do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku nakazowego, gdy nie korzysta z prawa do wniesienia sprzeciwu. Sąd odwoławczy wskazał, że w przedmiotowej sprawie występuje rozbieżność poglądów wyrażanych w doktrynie, na dowód czego wymienił siedem pozycji bibliograficznych, gdzie opowiedziano się za pierwszym z w/w rozwiązań interpretacyjnych i jedną, w której opowiedziano się za stanowiskiem drugim. W ocenie organu pytającego wskazana rozbieżność poglądów wyrażanych w nauce i fakt, że każda z zaprezentowanych propozycji wykładniczych „jest możliwa do zaakceptowania”, a opowiedzenie się za jedną z nich determinuje rozstrzygnięcie w przedmiocie wywiedzionego w niniejszej sprawie środka odwoławczego, uzasadnia twierdzenie, że w przedmiotowej sprawie pojawiło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy. Sąd odwoławczy podkreślił, że „w przedmiotowej kwestii Sąd Najwyższy jeszcze się nigdy nie wypowiadał, a pytanie

ma charakter bardziej abstrakcyjny, mimo, że zaistniały wątpliwości interpretacyjne w konkretnej sprawie”.

Prokuratura Krajowa w pisemnym stanowisku z dnia 9 grudnia 2025 r. wniosła o odmowę podjęcia uchwały wskazując, że nie zaktualizowały się przesłanki warunkujące dopuszczalność skorzystania z instytucji procesowej uregulowanej w art. 441 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd Najwyższy dostrzega, iż w składzie orzekającym sądu odwoławczego, który wystąpił o rozstrzygnięcie wyżej opisanego zagadnienia prawnego, zasiadał SSO X. Y.. Kwestia ta wymaga zaakcentowania, albowiem sąd orzekający z udziałem ww. sędziego był już kilkakrotnie – w toku postępowań kasacyjnych przed Sądem Najwyższym - poddawany testom niezależności i bezstronności, które dawały wynik negatywny i w konsekwencji skutkowały stwierdzeniem, że orzeczenia wydane przez ów sąd dotknięte są uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczyną odwoławczą w postaci nienależytej obsady sądu z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (*zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 marca 2025 r., IV KK 342/24; z dnia 24 lipca 2025 r., IV KK 351/24; z dnia 27 stycznia 2026 r., IV KK 484/25; z dnia 27 stycznia 2026 r., IV KK 534/25; z dnia 25 lutego 2026 r., IV KK 224/25*).

Okoliczność ta, mając na uwadze fakt, że wskazane wyżej postanowienie z dnia 6 października 2025 r., sygn. akt V Kz 240/25, nadal funkcjonuje w obrocie prawnym, a Sąd Najwyższy w toku postępowania, o którym mowa w art. 441 k.p.k., nie ma kompetencji do jego wzruszenia, nie mogła być jednak powodem odmowy podjęcia uchwały. O konieczności wydania rozstrzygnięcia tej treści przesądziły natomiast inne względy. Rozwijając ten wątek, należy przypomnieć, że w doktrynie procesu karnego i bogatym dorobku orzeczniczym Sądu Najwyższego wskazuje się, iż skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego, w trybie art. 441 § 1 k.p.k., może nastąpić tylko wówczas, gdy łącznie spełnione są następujące warunki:

1) w postępowaniu odwoławczym wyłoniło się „zagadnienie prawne”, tj. istotny problem interpretacyjny, a więc taki, który dotyczy przepisu (przepisów) rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo

niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych interpretacji. Przedmiotem pytania prawnego może być nie tylko konkretny przepis ustawy, ale także kompleks wzajemnie powiązanych przepisów zamieszczonych w ustawie lub nawet odrębnych ustawach, jeśli tylko powstały na ich gruncie problem wymaga zasadniczej wykładni ustawy (zob. np. *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 2/12*; R.A. Stefański, *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Zakamycze 2001, s. 289 - 290*);

2) zagadnienie prawne wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli wykładni wykraczającej poza zwykłą wykładnię operatywną i przeciwdziałającej rozbieżnościom interpretacyjnym już zaistniałym w orzecznictwie bądź mogącym - z uwagi np. na istotne różnice poglądów doktryny - w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce;

3) zagadnienie prawne pojawiło się „przy rozpoznawaniu środka odwoławczego”, a więc jest powiązane z konkretną sprawą i to w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia zależy rozstrzygnięcie danej sprawy. Nie chodzi zatem o zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska w odniesieniu do pytania o charakterze abstrakcyjnym, choćby miało to istotne znaczenie dla praktyki;

4) sąd odwoławczy przed wystąpieniem z pytaniem prawnym podjął próbę wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości i dopiero stwierdziwszy, że nie może ich rozstrzygnąć, przedstawił zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Przy tym uznaje się, że Sąd Najwyższy nie może zastępować sądów w dokonywaniu wykładni ustawy, a powinien jedynie dokonywać wykładni zasadniczej, tj. takiej, która ma charakter wyjątkowy, często precedensowy, odnoszący się do zagadnień dotąd niewyjaśnionych, budzących spory i kontrowersje. Tryb przewidziany w art. 441 § 1 k.p.k. nie może bowiem służyć zasięgnięciu *sui generis* „porady prawnej”, ani też temu, by sądy odwoławcze, przy pomocy Sądu Najwyższego, upewniały się co do prawidłowości przyjmowanego przez nie stanowiska interpretacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 września 2010 r., I KZP 17/10; z dnia 29 marca 2006 r., I KZP 58/05; z dnia 29 września 2004 r., I KZP 22/04; z dnia 7 września 2000 r., I KZP 27/00). W tym kontekście należy przypomnieć, o wynikającym z art. 8 § 1 k.p.k. nakazie samodzielnego rozstrzygania przez sąd orzekający nie tylko

zagadnień faktycznych, ale i prawnych. Przewidziana w przepisie art. 441 § 1 k.p.k. instytucja pytań prawnych stanowi odstępstwo od wyrażonej w tej regulacji zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego. Z obowiązywania tej zasady w systemie prawnym wynika, że rozstrzyganie przez Sąd Najwyższy zagadnień prawnych, jako odstępstwo od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu rozpoznającego określoną sprawę, może być realizowane tylko z zachowaniem, wskazanych w art. 441 § 1 k.p.k., warunków ustawowych, a rozszerzenie tej możliwości – zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* – jest niedopuszczalne.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że sąd odwoławczy nie wykazał, by w sprawie zaktualizował się stan uprawniający go do wystąpienia z pytaniem prawnym. Jediną z ww. przesłanek, którą bez żadnych wątpliwości można uznać za spełnioną, jest bowiem przesłanka określona wyżej numerem 3. Argumentację mającą na celu wykazanie warunku określonego numer 1 można określić jako co najmniej mało pogłębioną. Natomiast w ogóle nie wykazano spełnienia przesłanek nr 2 i 4. Sąd Okręgowy w istocie bowiem nie podjął próby wykładni przepisów wskazanych w treści przedstawionego Sądowi Najwyższemu pytania. Za takowe nie może być bowiem uznane ogólnikowe, oparte na pobieżnym przeglądzie poglądów przedstawionych w doktrynie, zaprezentowanie dwóch koncepcji wykładniczych. W uzasadnieniu ww. postanowienia próżno szukać rozważań świadczących o przeprowadzeniu pełnego postępowania interpretacyjnego. Nie znajdziemy w nim w szczególności uwag, które świadczyłyby, iż sąd dokonał pogłębionej wykładni na poziomie dyrektyw językowych i pozajęzykowych. Konstatacji tej nie podważa okoliczność, że organ pytający w uzasadnieniu swojego orzeczenia odwoływał się do pojęcia „wykładni systemowej” i wskazywał na konsekwencje przyjęcia wskazanych wyżej koncepcji wykładniczych. Rozważania w tym obszarze, pomijając fakt, że nie osadzono ich w wynikach rzetelnie przeprowadzonej wykładni na gruncie dyrektyw językowych, były bowiem powierzchowne. Najdobitniej świadczy o tym fakt, że w swoich rozważaniach organ pytający nie przywołał ani jednego poglądu wyrażonego w judykaturze. Nie odwołano się w szczególności do relewantnych w przedmiotowej

sprawie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W tej sytuacji nie można zatem przyjąć, że sąd odwoławczy podjął rzetelną próbę usunięcia nasuwających się wątpliwości i wykazał, iż przedstawione zagadnienie prawne wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”. Tym samym nie zostały spełnione warunki wystąpienia do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym w trybie art. 441 § 1 k.p.k., co z kolei wywołało konieczność wydania przez Sąd Najwyższy postanowienia o odmowie podjęcia uchwały.

Powyższy wywód jest wystarczający do uzasadnienia wydanego przez Sąd Najwyższy orzeczenia. Pomimo tego jednak, Sąd Najwyższy syntetycznie odniesie się do przedstawionego przez sąd odwoławczy zagadnienia.

Wywody poświęcone tej kwestii należy rozpocząć od zwrócenia uwagi na treść przepisu art. 504 § 2 k.p.k. stanowiącego, że „wyrok nakazowy może nie zawierać uzasadnienia”. Z brzmienia tej regulacji – uwzględniając także kontekst językowy – można bowiem wyprowadzić dwa istotne wnioski.

Po pierwsze, z treści przywołanego przepisu wynika, iż uzasadnienie wyroku nakazowego stanowi fakultatywny element tego orzeczenia, a nie – tak jak ma to miejsce w przypadku innych wyroków – odrębny, sporządzany już po wydaniu wyroku, dokument procesowy. Przesądza o tym czasownik „zawierać”, który oznacza (w kontekście, w jakim w przepisie tym został użyty) „składać się z jakiś elementów”, „mieścić w sobie jakieś treści” (Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/zawierac.html>); „mieścić w sobie, mieć coś jako składnik”, „mieć w swej treści, w tekście” (Słownik języka polskiego, W. Doroszewski (red.) <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/zawierac;5527971>); „mieć coś w swoim składzie” (Wielki Słownik Języka Polskiego, P. Źmigrodzki (red.), <https://wsjp.pl/haslo/podglad/24575/zawierac>). Pogląd, że z brzmienia przywołanej regulacji wynika, iż uzasadnienie (o ile jest sporządzone) stanowi element wyroku nakazowego wyrażany jest również w doktrynie (zob. m. in. R. A., Stefański *Postępowanie nakazowe w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego*, Prok. i Pr. 2003, nr 7-8, s. 18; T. Grzegorzczak (aktualizacja J. Kasiński) [w:] T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, R. Olszewski, D. Świecki (red.), Warszawa 2022, s. 1133).

Po drugie, użyty na gruncie powołanego przepisu zwrot „może nie zawierać” jednoznacznie wskazuje, że decyzję w przedmiocie tego, czy wyrok nakazowy będzie zawierał uzasadnienie, czy nie, pozostawiono w gestii sądu, który wydaje to orzeczenie. W powyższym kontekście nie sposób nie wspomnieć, że analogicznym sformułowaniem ustawodawca posłużył się w przepisie art. 332 § 3 k.p.k. wskazując, iż „jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, akt oskarżenia może nie zawierać uzasadnienia”. Również na gruncie tej regulacji, konsekwentnie i spójnie wskazuje się, że to, czy uzasadnienie ww. aktu oskarżenia zostanie sporządzone czy nie, zależy wyłącznie od decyzji organu procesowego, który odpowiada za jego sporządzenie (zob. m.in. M. Kurowski [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2025, Komentarz do art. 332, teza 4; K. Boratyńska, P. Czarnecki, M. Królikowski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, A. Sakowicz (red.), Legalis 2025, komentarz do art. 332, teza III; R. A. Stefański, S. Zabłocki [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom. III. Komentarz do art. 297- 424*, Warszawa 2021, komentarz do art. 332, teza 16). Poprawność tej wykładni nie może budzić wątpliwości, albowiem także na gruncie prawa administracyjnego przyjmuje się, że ustawodawca, przyznając organom administracji kompetencję do wydania decyzji uznaniowej, czyni to poprzez zawarcie w przepisach takich zwrotów jak: „organ może”, „organowi służy prawo” czy „jest dopuszczalne” (J. Biłas, *Sądowa kontrola decyzji uznaniowych wydawanych przez organy administracji*, Rocznik Samorządowy 2015 r., nr 4, s. 32). Przywołując art. 332 § 3 k.p.k. nie można jednak jednocześnie nie wspomnieć, że w doktrynie dominuje stanowisko, iż uzasadnienie nie jest integralną częścią aktu oskarżenia, ale załącznikiem do niego. Źródłem tej wykładni jest jednak przepis art. 332 § 2 k.p.k., który stanowi, że „do aktu oskarżenia dołącza się jego uzasadnienie (...)” (zob. m.in. R. A. Stefański, S. Zabłocki [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom. III. Komentarz do art. 297- 424*, Warszawa 2021, komentarz do art. 332, teza 4 i 16). W przypadku wyroku nakazowego tego rodzaju regulacji nie wprowadzono. Ponadto zaprezentowany sposób interpretacji - mając na uwadze nie tylko brzmienie art. 332 § 3 k.p.k., ale nade wszystko całokształt przepisów określających reguły sporządzania aktu

oskarżenia i doręczania jego odpisów oraz historię zmian wprowadzanych do art. 332 k.p.k. – może nasuwać wątpliwości. W konsekwencji wykładnia ta nie podważa trafności uwag poczynionych wcześniej na gruncie art. 504 § 2 k.p.k.

Podsumowując powyższe wywody należy wskazać, że przepis art. 504 § 2 k.p.k., w którym ustawodawca przesadził, że uzasadnienie wyroku nakazowego stanowi fakultatywny element tego orzeczenia, o którego sporządzeniu decyduje sąd wydający wyrok nakazowy, jest regulacją „stanowiącą inaczej” w rozumieniu art. 500 § 2 k.p.k. Powyższe oznacza, że w postępowaniu nakazowym nie stosuje się przepisów art. 422 k.p.k. i art. 423 k.p.k. dotyczących sporządzania uzasadnienia wyroku w postępowaniu zwyczajnym. Podobny pogląd wyrażono - i to już przed laty - w doktrynie wskazując, że dodanie przepisu art. 504 § 2 k.p.k. było konieczne z tego powodu, że „w sytuacji, gdy nakaz uzyskał formę wyroku, konieczne byłoby - gdyby brakowało § 2 - stosowanie reguł ogólnych o uzasadnianiu wyroków sądu I instancji” (por. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 468 – 682. Tom III*, P. Hofmański (red.), Warszawa 2004, s. 69).

Zaprezentowany sposób interpretacji nie budzi wątpliwości również na gruncie dyrektyw wykładni systemowej i funkcjonalnej. Rozwijając ten wątek wskazać należy, że zarówno Trybunał Konstytucyjny, jak i Europejski Trybunał Praw Człowieka uznają prawo do uzasadnienia orzeczenia za istotny element prawa do rzetelnego rozpoznania sprawy. W postanowieniu z dnia 11 kwietnia 2005 r., sygn. akt SK 48/04, Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż „uzasadnianie orzeczeń sądowych jest decydującym komponentem prawa do rzetelnego sądu jako konstytucyjnie chronionego prawa jednostki (...). Uzasadnianie orzeczeń pełni różne funkcje: sprzyjania samokontroli organu orzekającego, wyjaśniająco-interpretacyjną (w tym dokumentacyjną i ułatwiającą realizację orzeczenia), kontrolną zewnętrzną, umożliwiającą akceptację orzeczenia w skali indywidualnej i jego legitymizację społeczną (funkcja wychowawcza, głos w dyskursie społecznym). Wszystkie te funkcje uzasadnienia są zakotwiczone w konstytucyjnych zasadach i wartościach, aby wskazać tylko zasadę państwa prawa, godność ludzką, skuteczne prawo do sądu”. Do poglądu tego z aprobatą odnosił się Trybunał Konstytucyjny i w innych orzeczeniach (zob. w szczególności wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r.,

sygn. akt SK 30/05 oraz wyrok TK z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt SK 14/11).

Należy jednak podkreślić, że w żadnym z tych orzeczeń nie traktowano prawa do uzasadnienia jako prawa absolutnego. Podnoszono bowiem, że choć wskazane wyżej funkcje uzasadnienia są zakotwiczone w ww. zasadach i wartościach, to nie w każdym wypadku każda z tych funkcji dochodzi do głosu równie silnie. Zależy to bowiem od szczebla postępowania, przedmiotu orzeczenia i formy uzasadnienia. Zauważano m.in., że zwłaszcza w wypadku orzeczeń kończących sprawę, z natury niezaskarżalnych, odpada funkcja uznawana za podstawową, to jest, umożliwienia kontroli zewnętrznej orzeczenia (zob. wskazane wyżej postanowienie z dnia 11 kwietnia 2005 r., sygn. akt SK 48/04).

W wyroku Trybunału z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt SK 14/11, podniesiono natomiast, że „w przypadku orzeczeń sądów rejonowych w niewielkim stopniu dochodzi do głosu funkcja wyjaśniająco - interpretacyjna uzasadnienia. To bowiem uzasadnienia orzeczeń najwyższych organów sądowych wywierają wpływ na rozwój rzeczywistych standardów prawnych i formowanie praktyki, które na podstawie obowiązujących przepisów kształtują treść prawa. W szczególności uzasadnienia orzeczeń Sądu Najwyższego są analizowane przez sądy, pełnomocników stron, naukę prawa oraz opinię publiczną; jest to tzw. kontrola zewnętrzna sensu largo”. W orzeczeniu podnoszono także, iż rezygnacja z obowiązku uzasadnienia niektórych orzeczeń może wynikać z konieczności ochrony innych wartości konstytucyjnych, wśród których wymieniano m.in. sprawność funkcjonowania sądownictwa i wykonywania prawomocnych orzeczeń.

W podobny sposób znaczenie uzasadnienia orzeczenia sądowego postrzega Europejski Trybunał Praw Człowieka. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem tego organu, art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zobowiązuje sądy do należytego wskazywania motywów swoich rozstrzygnięć (zob. m.in. wyroki ETPCz z dnia 11 lipca 2017 r., w sprawie *Moreira Ferreira przeciwko Portugalii* (nr 2), skarga nr 19867/12, § 84; z dnia 21 stycznia 1999 r., *García Ruiz przeciwko Hiszpanii*, skarga nr 30544/96, § 26). Uzasadnienia orzeczenia służą wykazaniu stronom, że zostały wysłuchane, przyczyniając się tym samym do większej akceptacji przez nie zapadłego rozstrzygnięcia. Ponadto zobowiązują sędziów do opierania

rozumowania na obiektywnych argumentach, a także zabezpieczają prawa obrony. Wskazuje się, że sądy krajowe powinny z dostateczną jasnością wskazać podstawy, na których opierają swoje rozstrzygnięcie. Uzasadnienie jest istotne z perspektywy umożliwienia skarżącemu skutecznego skorzystania z przysługującego mu prawa do wniesienia środka zaskarżenia. Zakres obowiązku uzasadniania jest jednak zróżnicowany w zależności od charakteru rozstrzygnięcia i musi być ustalany w świetle okoliczności danej sprawy (zob. *Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights – Right to a fair trial (criminal limb)* (aktualizacja 31.08.2025 r.), s. 41 https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_criminal_eng i powołane tam orzecznictwo). Zgodność z wymogami rzetelnego procesu sądowego - także i w tym wypadku - musi być bowiem oceniana na podstawie całości postępowania i w konkretnym kontekście danego systemu prawnego. Trybunał podkreśla, że przy badaniu kwestii braku uzasadnienia orzeczenia jego zadaniem jest ustalenie, czy w świetle wszystkich okoliczności sprawy postępowanie zapewniało wystarczające gwarancje przed arbitralnością i umożliwiło oskarżonemu zrozumienie, dlaczego został uznany za winnego. Przy tej ocenie należy brać pod uwagę również wszelkie możliwości odwołania dostępne dla oskarżonego (wyrok ETPCz z 29 listopada 2016 r., w sprawie Lhermitte przeciwko Belgii, skarga nr 34238/09, §§ 68, 69).

W świetle powyższych uwag, należy stwierdzić, że **motywowana dążeniem do przyspieszenia postępowań sądowych i odciążenia sądów rezygnacja ze sporządzenia uzasadnienia wyroku nakazowego na wniosek stron i pozostawienie kwestii jego sporządzenia uznaniu organu orzekającego, mając na uwadze przesłanki tego postępowania, a nade wszystko zagwarantowanie stronom łatwej drogi do zaskarżenia tego orzeczenia kasatoryjnym sprzeciwem, sama w sobie nie narusza standardów rzetelnego procesu zakotwiczonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka** (zob. *Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 182, s. 48, 73 – 74*).

Osobną kwestią jest natomiast to - co zresztą od dawna sygnalizuje się w doktrynie (zob. m. in. M. Jeż-Ludwichowska, *Zasada rzetelnego procesu a postępowanie nakazowe i przyspieszone* [w:] *Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdry*, red. J. Skorupka, Warszawa 2009, s. 645 - 649) - czy standard rzetelności związany z postępowaniem nakazowym, mając na uwadze całokształt wyznaczających ten tryb rozwiązań, nie został ustawiony na zbyt niskim poziomie i w konsekwencji nie powinien zostać podwyższony. Problem ten wymaga jednak interwencji prawodawcy i z pewnością nie nastąpi przez przyznanie stronie, która nie zdecydowała się zaskarżyć wyroku nakazowego, prawa do żądania uzasadnienia prawomocnego wyroku nakazowego. Takie uzasadnienie nie pomoże jej bowiem w podjęciu decyzji w przedmiocie zaskarżenia orzeczenia. Wątpliwe jest również, by należycie spełniło funkcję samokontroli organu orzekającego, w sytuacji, gdy organ ten już na etapie wydawania wyroku nakazowego, będzie świadomy tego, że uzasadnienie (na wniosek) sporządzi jedynie w sytuacji uprawomocnienia się tego orzeczenia. Specyfika postępowania nakazowego sprawia zaś, że także potencjał realizacji wyjaśniająco – interpretacyjnej oraz wychowawczej funkcji uzasadnienia wyroku nakazowego (zwłaszcza prawomocnego (a więc z założenia zaakceptowanego przez strony)) jawi się jako istotnie obniżony. Istnieją natomiast realne obawy, że konieczność sporządzania uzasadnienia prawomocnego wyroku nakazowego na wniosek strony będzie postrzegana przez sędziów jako czynność stanowiąca dodatkowe i w istocie zbędne obciążenie, co z kolei może powstrzymywać sądy od wydawania wyroków nakazowych w sytuacjach, gdy byłoby to dopuszczalne i właściwe.

Kierując się powyższą argumentacją, orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[r.g.]

Andrzej Stępka

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Eugeniusz Wildowicz

